Sihtasutuse Eesti Maaelumuuseumid (MeMu) 2026. aasta III kvartali tegevusaruanne

Meie **missioon** on toetada maaelu ja maa kultuuripärandi väärtustamist ning aidata kaasa keskkonnahoidliku toidutootmise ning kestliku loomapidamise põhimõtete populariseerimisele.

Meie **visioon** on olla hinnatud maakultuuripärandi kompetentsi- ja hariduskeskus, kes pakub külastajatele elamuslikku kogemust. MeMu on mõjukas maaelu trendide mõtestaja ja ühiskondlike arutelude laiendaja, kandes rohelise muuseumi märgist.

Eesmärk 1: Maaelumuuseumid on Eesti mitmekesisemaid muuseumihariduse keskusi, mille elamuslikud ja mitmekülgsed programmid tekitavad huvi maaelu vastu.

2026. aasta alguses kinnitas Haridus- ja Teadusministeerium (HTM) selge seisukoha: koolid ei tohi lapsevanematelt küsida raha õppekava alusel toimuvate tegevuste ega õppekäikude (sh muuseumikülastused) eest. See asjaolu on põhjustanud jätkuvalt kooligruppide vähenevat osalemist muuseumite (sh MeMu) haridusprogrammides ka III kvartalis. Paljud koolid on oma kulusid kokku tõmmanud ning saadavad õpilasi ainult tasuta õppeprogrammidesse

Juulis eraldas KIK MeMule 10500 eurot toetust 35 keskkonnahariduslike õppeprogrammide läbiviimiseks 2026/2027 õppeaastal. Otsustasime toetuse jagada võrdselt MUHKi ja CRJ keskuses läbiviidavate õppeprogrammide vahel.

Taotlesime Keskkonnahariduse Ühingult muraka kvaliteedimärgist seitsmele õppeprogrammile, tulemused peaksid selguma aasta lõpus.

MUHK / Eesti Põllumajandusmuuseum (EPM)

III kvartalis viidi läbi 9 muuseumitundi, kus osales 151 õpilast ja 38 täiskasvanut. Neist 22 kokakoolide raames. Kõige rohkem külastajaid tuli Tartumaalt (8 gruppi).

Haridusastmete lõikes osales kõige enam lasteaia gruppe (4). Lisaks külastas muuseumi üks II kooliastme ja kaks kutsekooli gruppi ning 1 ülikooli grupp (Kõrgema Kunstikooli Pallas tekstiilieriala õpilased linatöödel). Kõige populaarsem on muuseumitund „Viljaterast leivani“.

Augustis tutvustasime muuseumi hariduslikke tegevusi Haridustreffi ja muuseumihariduse infomessil ERMis ning muuseumihariduse infopäeval KUMUs, kus viisime läbi ka üht meie uut õppeprogrammi tutvustava töötoa. MeMu töötajatele toimus sisekoolitus LAK õppest ja praktilistest õppemeetoditest.

Uuele püsinäitusele MUHKs töötasime välja kolm uut mullateemalist õppeprogrammi, millest kaks said ka laste ja õpilastega testitud. Sügisel jätkus koostöö Ülenurme Gümnaasiumiga: 8.-9. klasside tehnoloogiatunnid ning 6. klassi poiste tehnoloogiatunnid.

CRJ

Viidi läbi 9 muuseumitundi, neist 4 REM toetusega ning 5 KIK toetusega. Muuseumitundides osales kokku 298 õppijat. Kõige rohkem külastajaid tuli Harjumaalt, järgnes Pärnumaa. Põhiline sihtrühm oli I kooliaste.

THK

Toimus 1 muuseumitund. Alguse sai uus koostöölepe: Tori põhikoolis toimuvad kooliõppekava raames hobumajanduse tunnid ja tegevused, mida viivad läbi meie pedagoogid ja juhendajad nii koolis kui hobusekasvanduses.

Eesmärk 2: Maaelumuuseumid tutvustavad põllumajanduse ja maaelu eri tahke üllataval, põneval ja kaasahaaraval moel, pakkudes näituste ja elava keskkonna kaudu külastajatele autentset ja kordumatut elamust.

2026. aasta on muuseumile märgiline: Tähistame C.R. Jakobsoni 185. sünniaastapäeva, Tori Hobusekasvanduse 170. aastapäeva ning sügisel avasime MUHK/EPM-s uue püsinäituse mullast.

Ülenurmel toimus juulis ja augustis uue püsiekspositsiooni ettevalmistustööd koostöös Eesti Maaülikooli ja METKga. 17. septembril avasime uue püsinäituse „Milleks mulle muld?! Seemnest saagini, äkkest robotini“. Näitus on eesti-inglise ja läti keeles.

Uut näitust saatis mahukas kommunikatsioonikampaania, mis hõlmas ka esinemisi nii raadios kui ka teles. Esimese pooleteise kuuga külastas uut püsinäitust rekordiline 4000 inimest.

Uut püsinäitust saatis ka tõlkeraamatu „Sinu jalge all“ ilmumine. Raamat on lisaks muuseumipoele müügil ka suuremates raamatupoodides.

Näitus „Milleks mulle muld?!“ osales kuraatorituuride ja töötoaga ka Teadlaste Öö Festivali programmis.

Et fookus on selle näitusega mineviku kõrval olevikul ja tulevikul, siis muutus ka Eesti Põllumajandusmuuseum Maaelu Uudishimukeskuseks ehk uus nimi on MUHK.

Kurgjal jätkuvad ühe museaali näitused, st paar korda kuus toome külastajate ette ühe C.R. Jakobsoni perekonnale kuuluva eseme koos lugudega.

Tori hobusekasvanduses avasime külastajatele nelja täku talli, kus saab uurida tori tõu arengulugu ja sugupuud.

Eesmärk 3: Maaelumuuseumidel on esinduslikud, hästi hoitud ja kättesaadavad maakultuuripärandi muuseumikogud ning missioonile vastav teadustegevus.

Kolme kvartali tulemused:

1. Infosüsteemi MuIS on kirjeldatud 81% museaale
2. Digiteeritud 73% muuseumikogust
3. Osaleme muuseumide dokumentatsiooni digiprojektis. Teostati muuseumikogu (EPM+CRJM) dokumentatsiooni (vastuvõtuaktid, inventariraamatud) füüsiline korrastamine digiteerimiseks
4. CRJM dokumendikogu korrastamine ja arhiivümristesse paigutamine (jätkub)
5. EPM ja CRJM tekstiilikogu korrastamine- pakendamine, süstematiseerimine, loogiline paigutus, asukohtade määramine (jätkub)
6. CRJM raamatukogu on süstematiseeritud.

7. Et tõsta muuseumikogu sisulist kvaliteeti tegi kogude täiendamise komisjon juhile ettepaneku välja arvata dokumentide ja käsikirjade kogust 90 museaali (46 museaali puhul on tegemist arvel olevate museaalide korduveksemplaridega, 44 museaali puhul on tegemist museaalidega, mis ei vasta muuseumikogu kogumispõhimõtetele. Tegemist on Eesti Põllumajandusmuuseumi ja tema töötajate tegevusega seotud dokumentide ning erinevate sündmuste puhul kingitud tänukirjadega).
   Lisaks tehti ettepanek muuseumikogust välja arvata ratastraktor Fordson, ning kanda üle abikogusse. Muuseumi metallikonservaatorite hinnangul on museaal liigselt kahjustatud ja seda ei ole võimalik ega otstarbekas taastada. Muuseumikogus säilitatakse paremas seisukorras analoogset museaali.
   Väljaarvatud säilikud on hoidlatest eemaldatud.
8. Teostatakse EPMi esemekogu (suurus 10765 museaali) inventuuri. III kvartali lõpuks on inventeeritud 8248 museaali. Inventuuri käigus pannakse museaalidele uued numbrisildid.
9. Lõpetati tekstiilikogu inventuur.
10. Luke kärnerimajast tagastati 15 aastat tagasi sinna deponeeritud museaalid, Tagastatud museaalid puhastati enne hoidlasse paigutamist, tehti numbriparandused ning määrati uued asukohad.

<u>Teadus- ja arendustegevus</u>

- Telesaate *Eesti Mäng* jaoks valiti välja seitse museaali (jaanuar) Iga eseme kohta mõeldi välja kolm erinevat vastusevarianti, millest üks kirjeldab eseme tegelikku kasutusotstarvet.
- AIMA konverentsil (Saksamaal) osalemiseks loogarakendi ettekande ja esitluse koostamine ja osalemine konverentsil.
- Toidu näituse ettevalmistamine: tekstid ja fotod. Näitus avatud.
- Koostati tekstid näitusele "Appi, ma kahandasin kolhoosi". Näitus avatud.
- Kurgja ühe eseme näitusele koostati museaalide tekstid.
- Eesti Kirjandusmuuseumi arhiivis C. R. Jakobsoni perekonna materjalide uurimine, mille põhjal valmis ettekanne 17. aprilli konverentsiks.
- Tehnikamajas eksponeeritavatele makettidele tehti uued infosildid.
- Tori hobuste aretuskultuuri UNESCO vaimse kultuuripärandi nimistusse arvamiseks kogukonnalt loa küsimine 1. mai Täkupäeval (koguti 21 allkirja).
- Tori Hobusekasvanduse näitusele tekstide koostamine, fotode valimine ja näituse ülespanek. Näitus avatud.
- Verksu talus pildistati linaleo auke. Peremees palus infot linade leotamise kohta Eestis. Talle saadeti vajalik info.
- Telesaate *Eesti Mäng* jaoks valiti välja seitse museaali (juuli) Iga eseme kohta mõeldi välja kolm erinevat vastusevarianti, millest üks kirjeldab eseme tegelikku kasutusotstarvet.
- Digiteeriti Kurgja talumuuseumi kogusse kuuluvad meeste rahvarõivad (Potisinine vatt ja põlvpüksid, meeste särk, sukad ja kübar). Fotosid kasutatakse peagi ilmuvad uues mulgi rahvarõivaste raamatus.
- Osaleti Viljandi folgil, kus tutvustati lühikeses ettekandes muuseumi uut ühiskondliku toitlustamise näitust.
- Osaleti Hiiumaa põllupäeval, kus tutvustati meie muuseume.

- Septembris asuti filmima vestlusi tori hobusekasvatajatega. Koguti nende nägemust tori tõu olevikust ja tulevikust.
- Ajakirjas Oma Maitse ilmus artikkel Linda Petti kohta.

Kogud täienesid:

- Omavalmistatud traktor EPM TR 2148 E 858
- Diapositiivid (omavalmiststud traktor töös) EPM FP 776:1-2
- Eesti Maaülikooli metsanduse ja inseneeria instituudi maaehituse ja veemajanduse õppetooli õpetaja Toomas Timmusk annetas kaks fotoalbumit EPM FP 777:1-340
- Anu Haak annetas oma ämmale Alma-Amanda Haagile (sünd. Urgard) (1906-2005) kuulunud põllumajandusliku sisuga konspektid. EPM TR 2149:1-29 A 1325:1-29
- Lembe Ruben annetas oma isa Rein Rubeni tööga seotud maaparanduse esemeid. EPM TR 2151:1-7 E 859: 1-7
- Toomas Rae annetas isevalmistatud kapsariivi ja pesupesemise vahendi. Kapsariivi valmistas tema käsitöölisest vanaisa Kaarel Rossman. EPM TR 2152:1-2 E 860:1-2
- Vaido Uibolt otsteti tema isa ehitatud traktor. EPM TR 2153 E 861

Restaureerimine, konserveerimine

- EPM ja CRJM dokumendikogu konserveerimine, ettevalmistamine digiteerimiseks.
- Lõpetatud on ratastraktori Deering TR 60:6 E 14:6 restaureerimine ja seda hoiustatakse tehnikamajas
- Restaureeritud istutuspoti pressid TR 1064:9 E, TR 1064:10 E, TR 402:1 E 378:12
- Restaureeritud tuletõrje käsiprits EPM TR 1045:4 E 399:4
- Restaureeritud tuletõrje käsiprits EPM TR 1067:2 E
- Puhastati Ilmjärve büst (Tori)
- Isevalmistatud traktori restaureerimine EPM TR 2142 E 853
- Uudismaa ader EPM TR 305:19 E 98:19
- Kartulipanemismasin СН-4Б EPM TR 60:16 E 14:16
- Külvi- ja istutusmarkeer EPM TR 880:1 E 328:1
- Käsi vaheltharimis-ja külviriist "Planeet Junior nr.13" EPM TR 315 E 105
- Käsi vahelthарimis-ja külviriist "Planeet Junior nr.25" EPM TR 297:15 E 94:15
- Petrooli mõõtmise nõu EPM TR 630:3 E 407:23

Eesmärk 4: Maaelumuuseumid pakuvad oma eripärasele tegevusvaldkonnale vastavaid mitmekülgseid ja elamuslikke teenuseid.

III kvartali 2026 lõpuks külastas MeMu tegevuskohti kokku 52892 inimest.

MUHKi külastas kolme kvartali jooksul 31538 inimest (2025. aastal 28389). Külastajaid on meelitanud uued põnevad ajutised näitused: mudelinäitus „Vaata, ma kahandasin kolhoosi!“ ja nõukaaegse ühiskondliku toitlustamise näitus „Kust tuli kaste ja kuhu kadus liha?!“.

18. septembrist ehk üsna kvartali lõpust on avatud uus püsinäitus „Milleks mulle muld?! Seemnest saagini, äkkest robotini“, mis on samuti toonud külastajaid juurde.

Vähenenud on suursündmustel osalejate arv. 2025. aasta III kvartali lõpuks oli suursündmustel osalenud 13 122 inimest, 2026. aasta samaks ajaks 11 019 inimest. Tellitud üritustel osalejaid oli 2025. aasta kolme kvartali jooksul 6462, 2026. aastal 7534.

Augustis toimus muuseumis rahvusvaheline koertenäitus ning areenil teatri Must Kast etendus „Ruik“. Must Kast plaanib seda etendada ka 2027.aastal.

CRJ on kasvanud kõikides tegevustes. 2026 kolme kvartali jooksul oli külastajaid 12602, 2025. aastal sama perioodi jooksul 6195. Suursündmustel oli 2026. aasta III kvartali lõpu seisuga osalenud 4552 külastajat, 2025. aastal 3420, kasv 33,1 %. Tellitud üritustel osales sel aastal 3070 inimest, mullu samal ajal 634, kasv 384,2 %.

THKs oli 9 kuu jooksul kokku külastajaid 8752, 2025. aastal 9850 külastajat. Külastajate arv on vähenenud näitustel ja suursündmustel. Veidi on kasvanud tellitud sündmustel käinud inimeste arv.

Kaubanduse käive kolme tegevuskoha peale kokku oli 25886 € (2025. aasta sama perioodi käive 15366 €). Käibekasv 68,3 %.

Suuremad sündmused:

- 25. juulil CRJ Sakala tee metsajooks.
- 1. august Tori karikas 170
- 15.-20. august Tori Hobusekasvandus 170 juubelinädal
- 16. august EPM Uudishimuhommik
- 22. august CRJ Talupäev
- 5. september EPM Ülenurme sügislaat ja tõulooma näitus
- 13. september CRJ leivapäev

III kvartalis oli palju ratsasündmusi:

1. augustil toimus Tori karikas ja Tori hobuste meistrivõistlused 2026. Tegemist oli suuremahulise takistussõiduvõistlusega, mis tõi Tori Hobusekasvandusse ratsasportlasi ja hobusehuvilisi üle Eesti. Võistluspäeva raames toimusid avatud klassid ning selgitati välja Tori hobuste meistrid.

20. augustil toimus Tori hobuste üleriigiline noorhobuste finaal, kus kasvanduse hobustest osales noortäkk Arbos. Samal päeval avati kauaoodatud täiendus Tori Hobusekasvanduse muuseumiekspositsioonile – **Nelja täku talli uus näitus**. Näitus jutustab tori hobusetõu kujunemise loo ning tutvustab ajaloolises tallis elanud legendaarseid sugutäkke, kellel on olnud oluline roll tõu arengus.

Augustis toimus ka Tori Hobusekasvanduse 170. aastapäevale pühendatud juubelinädal, mille raames pöörati erilist tähelepanu kasvanduse ajaloole, traditsioonidele ja tulevikule.

5. septembril osales Tori Hobusekasvandus üleriigilises „Tõuse sadulasse“ algatuses, mille eesmärk oli tutvustada ratsutamist ja ratsutamisteenuseid uutele huvilistele.

18. septembril toimus Eesti sporthobuste piirkondlik ülevaatus kasvanduse väikeses maneežis. Päev hiljem korraldati kasvanduse suures ratsamaneežis avatud treeningraja päev, mis pakkus ratsanikele võimalust harjutada ja valmistuda võistlusteks.
26. septembril toimus Tori universaalsuuna noorhobuste üleriigiline finaal, kus kasvanduse hobustest osales taas noortäkk Arbos.

MeMu kommunikatsioon

Aktiivselt kasutatakse kommunikatsioonitöös kodulehte, sotsiaalmeediat, kohalikke väljaandeid, portaale, pressisuhtlust, lisaks väli- ja raadioreklaami.

MUHK Facebooki jälgijaskond on suurenenud 2026. aastal 223 võrra (30.09.2026 seisuga 5368). Facebooki sisu nägi 9 kuu jooksul 494410 vaatajat, vaatamisi kokku 1340567. Instagrami jälgijaskond on suurenenud 104 võrra (30.09.2026 seisuga 1166). Vaatamisi 9 kuu jooksul 129778. Tasulisena jooksid Metas vastlatralli, näituse „Vaata, ma kahandasin kolhoosi“, Lemmikloomapäeva, näituse „Kust tuli kaste ja kuhu kadus liha?!“, Tõulooma, näituse „Milleks mulle muld?!“ ja MUHKi üldreklaamid.

CRJ Facebooki jälgijaskond on suurenenud 302 võrra (30.09.2026 seisuga 3790). Facebooki sisu nägi 344691 vaatajat, vaatamisi 815614. Instagrami jälgijaskond suurenes 44 võrra (30.09.2026 seisuga 433). Tasulisena jooksid Metas Sakala tee matka, jaanipeo, etenduse „Elagem elavamalt“ reklaamid.

THK Facebooki jälgijaskond suurenes 259 võrra (30.09.2026 seisuga 3089). Sisu vaatajaid 385441, vaatamisi kokku 1243968. Instagrami jälgijaskond suurenes 92 võrra (30.06.2026 seisuga 954).

Kodulehel käis külastajaid 36576, kes kokku vaatasid 71278 lehte. Peamised lehed, mida külastati olid MUHK, esileht, MUHK näitused, CRJ, THK, programmid ja kõigi kolme üksuse sündmuste lehed. Analüütikast on näha, et kodulehele jõuavad üha enam AI assistendid. Kodulehel on sisus tehtud muudatusi paremaks väljatulemiseks AI otsingutes ja jätkatakse selle tegevusega. Uue kodulehe loomise protsess on algatatud.

Eesmärk 5: Maaelumuuseumid on optimaalselt, energia- ja ressursitõhusalt ning efektiivselt majandatud asutus.

Kolmandas kvartalis jätkus tavapärane põllumajandus- ja haldustegevus. Kõik planeeritud hooajalised tööd ning seadmete hooldused viidi ellu vastavalt vajadusele ja ajakavale.

1. Põllumajandustegevus ja söödavarumine
Perioodi jooksul teostati põldudel vajalikud hooldustööd. Loomasööta varuti kokku **294,74 tonni**, mis jagunes järgmiselt:

- **C. R. Jakobsoni Talumuuseum:** varuti 31,5 tonni heina.
- **Tori Hobusekasvandus:** varuti 99,84 tonni heina ja 97,4 tonni kuivsilo.
- **Sisseostetud hein:** kokku 66 tonni.

Kogu varutud söödamahust moodustas teenusena sisseostetud tootmisteenuse maht **102,9 tonni**.

2.Investeeringud ja tehnikapargi uuendamine. Eduka hanke tulemusena soetati Tori Hobusekasvandusele uus lattniiduk, millega asendati varasem amortiseerunud seade.

3. Haldustegevus ja ohutus. Nii C. R. Jakobsoni Talumuuseumis kui ka Tori Hobusekasvanduses viidi läbi tavapärased kvartalihooldused elektri-, valve- ja ohutusseadmetele, tagades taristu tõrgeteta ja turvalise toimimise.